

Profesori strahuju od juna

Učenici i roditelji batinama „ispravljaju” ocene, dok direktori prikrivaju nasilničko ponašanje nad pravno nezaštićenim profesorima.

Polomljen kuk, udarci bejzbol palicom, razbijeni prozori i probušene gume na automobilima čine deo verbalnog i fizičkog maltretiranja kojim se profesorima uzvraća za zaključene ocene. Problem urušavanja nastavničkog autoriteta aktuelan je samo dok se krv ne osuši. Traume i strah ostaju, kao i nasilnici u svojim klupama.

Predsednik Foruma beogradskih gimnazija Miodrag Sokić smatra da je stanje katastrofalno i da loše utiče na celokupan sistem obrazovanja. „Profesor koji nema psihološku snagu i mudrost da to prevaziđe, gubi svaki autoritet kod učenika. Šta reći kada se dešava da učenici obigravaju oko starije profesorke, kriju joj tašnu, otimaju dnevnik, urlaju da im ne upiše lošu ocenu i kvare joj frizuru? Na drugoj strani, profesor koji pruži prejaku reakciju u svojoj odbrani biva optužen za prekoračenje ovlašćenja i diskriminaciju. Za to se momentalno dobija otkaz”, govori Sokić.

Za nasilje se načešće saznaje putem društvenih mreža i video snimaka koje učenici postavljaju na Internet. Neretko se na istim čuje navijanje školskih drugara, koji se i sami zastrašeni vršnjačkim nasiljem ne usuđuju da reaguju na ono što vide. „Kroz iskustvo s drugom decom i u porodici deca sa agresivnim ponašanjem mogu uočiti da se agresija često pokazuje kao efikasno sredstvo za postizanje ciljeva. Upotreba ovakvog ponašanja se može uvežbavati, a efikasnost povećavati obraćanjem pažnje kada, prema kome i u kom obliku se isplati biti agresivan. Na taj način se kod njih razvija proaktivna agresivnost”, govori socijalni psiholog Dragan Popadić. Gubitak empatije i promenjen sistem vrednosti omogućava učenicima da opravdavaju nasilje nad profesorima. Na primer, jedan od učenika XII gimnazije u kojoj se dogodio napad na profesorku geografije smatra da učenici na taj način pokazuju nezadovoljstvo. „Ne smatram da je to pravi izbor, ali ukoliko profesorka ukine na neki način učenika, on će joj vratiti tom merom”, tvrdi gimnazijalac.

Opravdavanje nasilja od strane roditelja i izostanak podrške prosvetnim radnicima od školske uprave, ali i nadležnih institucija utiču na to da nasilje nad nastavnicima postaje sve učestaliji „trend”. Boljoj situaciji ne doprinosi ni to što kazne za nasilje ne postoje. „Sistem

Hronologija nasilja

- 22.6.2012. Učenik prvog razreda gimnazije „Jovan Skerlić” u Vladičinom Hanu osumnjičen da je udario profesorku matematike koja je pri padu polomila kuk.
- 27.10.2011. Profesorku fizike iz VII beogradske gimnazije napao maskirani mladić u ulazu njene zgrade preteći joj nožem.
- Decembar 2010. Nakon zaključivanja ocena profesorku geografije iz XII beogradske gimnazije pretukla dva napadača na parkingu škole.
- Septembar 2010. Trudnu profesorku srpskog jezika iz Gimnazije „Nikola Tesla” u Apatinu fizički napala dva prerušena lica, pritom joj nanevši povrede glave.
- Jun 2009. Učenik prve godine Srednje tehničke škole „Nikola Tesla” u Sremskoj Mitrovici pokušao da ispravi ocenu iz hemije tako što je išamarao profesorku, pljuvao je i vređao, pritom otimajući joj dnevnik.
- Mart 2008. Osmak novosadske osnovne škole „Vasa Stajić” zbog jedinice iz likovnog pretio profesorki bacanjem Molotovljevog koktel-a, đaci snimali napad i navijali.
- Jun 2007. Dva svršena maturanta niške gimnazije „Deveti maj” pretukla profesora informatike dok je držao čas, kao i nekoliko učenika koji su pokušali da ga zaštite.
- Septembar 2006. Učenik trećeg razreda Ugostiteljsko turističke škole u Vrnjačkoj Banji nekoliko puta udario profesora bejzbol palicom tokom časa.
- Jun 2006. Roditelji dva đaka osnovne škole „Dositej Obradović” u Somboru pretukli profesora hemije zbog loših ocena njihove dece.

je apsolutno nekritički na strani učenika, namećući psihološka rešenja kao jedina za učenike, a profesora kao jedinog krivca za nastanak spornih situacija”, ističe Sokić. Slučaj profesora Čobanskog koji je dobio otkaz, zbog tvrdnji o korišćenju narkotika nekoliko učenika ukazuje na tišinu kojom se štiti „nevinost” školaraca.

Institut za psihologiju i UNICEF sproveli su istraživanje o školskom nasilju u okviru programa aktivnosti („Škole bez nasilja”) usmerenim ka rešavanju agresivnog ponašanja đaka. Skoro svaki drugi učenik od petog do osmog razreda osnovne škole (43%) potvrdio je u ovom istraživanju da je bio svedok pretnji i vređanja nastavnika, dok svaki deseti (9%) je bio i svedok fizičkog napada na nastavnika. „Forum beogradskih osnovnih škola sproveo je krajem 2008. godine anonimnu anketu među nastavnicima o tome koliko su oni na svom radnom mestu izloženi nasilju. Samo jedna četvrtina njih izjavila je da tokom dosadašnjeg rada nije doživela nikakav oblik nasilja. Najčešće se radilo o verbalnom nasilju, njih 8% je bilo izloženo i fizičkom nasilju, a 25% direktnim pretnjama”, dodaje Popadić.

„Sezona lova na nastavnike”

„Mnoge se stvari zataškavaju, da nije bilo nekih video snimaka nasilja javnost za to ne bi ni saznala. Ovo što se dešava nazivam spiralom nasilja, nemate ništa sistemski rešeno kod nas. Suština je da smo mi zapušteni kao narod, pre svega vaspitno i obrazovano. Potrebno je pažljivo raditi sa decom, škole su postale kao poligon za obračun. Kod nas u jednoj osnovnoj školi đak trećeg razreda je srušio orman na đake i ubo učiteljicu šrafcigerom u stomak. To je usvojeno dete sa dosijeom sa psihijatrije, a usvojila ga je porodica narkomana. Ovo su posledice, a uzroci su mnogo dublji i potiču od same porodice. Doćićemo u situaciju da se roditelji plaše svoje dece”, upozorava Leonardo Erdelji, bivši predsednik Unije sindikata prosvetnih radnika Srbije (USPRS). USPRS je stanje u društvu prozvao „sezonom lova na nastavnike”, pritom zahtevajući da nadležno ministarstvo definiše u zakonu napad na nastavnike kao na svaki drugi napad na službenu osobu u vršenju dužnosti.

Osećaja empatije nema u snimcima nasilja koje osnovci i srednjoškolci postavljaju na Internet. Tamara Džamonja, profesorka na Fakultetu političkih nauka, angažovana na predmetima proučavanja opšte psihologije i psihologije ličnosti objašnjava da je tehnologija donela ove „elektronske” vrste nasilja među vršnjacima. „To se lako širi, jer je skoro svima dostupno, a počinitelji ne moraju biti obdareni ni posebnom fizičkom snagom, ni verbalnim veštinama za primenu drugih otvorenih vrsta nasilja. Oni ostaju relativno anonimni, a tu je i fenomen „podeljene odgovornosti” jer „svi to rade”, pa svako pojedinačno nema osećaj da snosi krivicu. Takva vrsta nasilja pogoduje umanjenju osećaja odgovornosti i empatije, ali ne znači nužno da su deca izgubila ovu vrstu osjetljivosti za druge”, smatra Tamara Džamonja.

Mediji sve češće izveštavaju o masakrima po školama i dramatičnim slučajevima ubistava nastavnika, ali uglavnom u geografski udaljenim mestima. Koliko blizu nam nasilje mora prići da bismo počeli rešavati problem? Da li ćemo reagovati tek kada i kod nas dostigne ovaj nivo?

Marija Milinković

Jovana Prešić

Lazar Aleksić